

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА СУДУ У РАЗІ ВЧИНЕННЯ СЕКСУАЛЬНОГО ДОМАГАННЯ (ЗА СТАТТЕЮ 173-7 КУПАП) ЯК СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Пісоцька К. О., Репан М. І.

ВСТУП

За даними міжнародних організацій, сексуальне домагання є поширеним явищем у багатьох країнах. Наприклад, дослідження ООН показують, що близько 35% жінок у світі хоча б раз у житті зазнавали фізичного або сексуального насильства. У деяких країнах цей показник може бути ще вищим через культурні особливості та недостатню правову захищеність жертв. Поширеність сексуального насильства часто «підтримується» суспільними нормами, які виправдовують агресорів та звинувачують жертв через певні причини: стереотипи у суспільстві, воєнні дії, релігія тощо.

У багатьох випадках сексуальні домагання мають латентний характер: жінки та чоловіки, які зазнали домагань, не повідомляють про це через страх осуду або недовіру до правоохоронних органів. Сьогодні сексуальні домагання найчастіше відбуваються на роботі та в публічних місцях.

Так, загалом 30% опитаних зазнавали сексуальних домагань в публічних місцях, при чому з більшістю з тих, хто з цим стикалися, це траплялося 2 рази і більше. Саме жінки частіше зазнавали сексуальних домагань у публічних місцях – 42% жінок і 15% зазначили про такий досвід¹.

На сьогодні в Україні статистичних даних, щодо кількості звернень за сексуальне домагання (в контексті адміністративної відповідальності) відсутнє, адже відповідні зміни були внесені в 2024 році, так як Україна підписала міжнародний документ – Стамбульську конвенцію.

Наслідком ратифікації Стамбульської конвенції стало прийняття Закону України № 3733-IX від 22.05.2024 «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших

¹ Опитування щодо ставлення громадян до гендерно зумовленого, домашнього насильства та до сексуальних домагань в публічних місцях. (Підготовлено Info Sapiens для UNFPA) URL: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/rezultaty_opytuvannya_shchodo_stavlennya_gromadyan_do_seksualnyh_domagan.pdf

законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Варто зазначити, що окрім Стамбульської конвенції, за предметом правового регулювання прийнятий Закон охоплює зобов'язання і в рамках інших міжнародних договорів, зокрема таких: 1) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію); 2) Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (далі – Конвенція); 3) Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод².

1. Алгоритм дій поліцейських при надходженні повідомлень щодо сексуального домагання

Сексуальні домагання це порушення особистих кордонів та субординації без згоди, висловлювання, жести та дії, які змушують людину відчувати себе некомфортно, принижують її чи лякають. Зпоміж іншого розрізняють три види домагань: вербальні, невербальні та фізичні. До вербальних належать коментарі із сексуальним підтекстом, жарти, принизливі зауваження, погрози тощо. До невербальних – зображення сексуального характеру, фотографії оголених статевих органів, образливі звуки, посвистування, підморгування та непристойні жести. До фізичних – дотики до тіла, одягу та волосся, вторгнення в особистий простір, небажані обійми та поцілуки, примус до сексу³. Підрозділи Національної поліції України є органом який уповноважений на реагування щодо заяв та повідомлень про сексуальні домагання. На сьогодні основними відомчими нормативними актами, що регулюють алгоритм дій поліцейських при надходженні повідомлень щодо сексуального домагання є наказ МВС від 27.04.2020 № 357 «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України» та наказ МВС від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження

² Каріна Пісоцька. Приведення норм національного законодавства у відповідність до положень Стамбульської конвенції: зміни до законодавства, перші судові рішення та проблемні аспекти. *Національні інтереси України*. 2025. № 3(8). С. 748–757 DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-3\(8\)-748-757](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-3(8)-748-757)

³ Коли спілкування вважається сексуальним домаганням? Фаховий коментар Олени Бібік (адвокат, член Центру сімейного права Вищої школи адвокатури НААУ) URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/koli-spilkuvannia-vvazajetsia-seksualnim-domaganniam>

Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції».

Відповідно до загальних положень наказу МВС № 357 від 27.04.2020 реагування на виклик здійснюється нарядами поліції (ГРПП, наряди патрульної поліції, поліції охорони, поліції особливого призначення, слідчо-оперативні групи, дільничні офіцери поліції, поліцейські офіцери громади інші сформовані наряди (у тому числі спільні наряди поліцейських різних підрозділів) у складі, не менше двох поліцейських)⁴. Після прибуття на виклик про сексуальне домагання (за кваліфікуючими ознаками статті 173-7 КУпАП) поліцейські відбирають заяву у потерпілої особи, оглядають місце події, опитують свідків та особу, що ймовірно вчинила правопорушення, складають протокол. Також поліцейськими здійснюється збір доказів правопорушення, які долучаються до матеріалів адміністративного провадження. Одним із важливих етапів ефективного реагування на випадки сексуального домагання є саме збір доказів.

Так, згідно статті 251 КУпАП, доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також іншими документами. Обов'язок щодо збирання доказів покладається на осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення, визначених статтею 255 КУпАП⁵.

⁴ Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ МВС від 27.04.2020 № 357 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>

⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>